Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/aktualnosci/23662,Promocja-albumu-Graffiti-w-PRL-Bielawa-4-pazdziernika-2012.html
24.04.2024, 23:36

Promocja albumu „Graffiti w PRL” – Bielawa, 4 października 2012

W dniu 4 października o godz. 17.30 w Muzeum w Bielawie (ul. Piastowska 19b) odbyło się spotkanie prezentujące najnowszą publikację Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu – album „Graffiti w PRL", którego autorami są Ewa Chabros (IPN Wrocław) oraz Grzegorz Kmita „Patyczak".

Album „Graffiti w PRL" powstał i został wydany w związku z realizowanym przez IPN w latach 2009–2010 ogólnopolskim projektem badawczym i edukacyjnym „Rok Kultury

Niezależnej”. Celem projektu było ukazanie kultury, co należy podkreślić – kultury niezależnej od mecenatu państwa, jako formy oporu społecznego wobec rządów komunistycznych w Polsce.

W spotkaniu promocyjnym wzięła udział współautorka albumu – Ewa Chabros, która zaprezentowała publikację i opowiedziała o pracy nad nią, przedstawiła założenia projektu „Rok Kultury Niezależnej”, a także omówłai zaprezentowane w albumie dokumenty.

***

„Wałkiem w komunę, czyli graffiti w PRL”

22 września 1981 r. na murach bielawskich zakładów pojawiły się antyradzieckie napisy: „Precz moskiewskie smrody” oraz „Moskwy się nie boimy”. Stały się one powodem wszczęcia sprawy operacyjnej o kryptonimie „Mur”. Pomimo pojawiania się kolejnych napisów, MO i SB nie wykryły sprawców i sprawę umorzono wraz z wprowadzeniem stanu wojennego. Bielawska opozycja nie zaprzestała jednak walki na murach. W sytuacji zagrożenia tradycyjnie potrzeba stała się matką wynalazku – bielawianie wymyślili sposób na szybkie malowanie hasła „Solidarność”: stworzyli szablon wycinany w… gumowych wałkach do wyżymaczki.

Bielawski „Mur” to jedna z przykładowych spraw, prowadzonych przez Milicję Obywatelską i Służbę Bezpieczeństwa przeciwko autorom politycznych graffiti. Można o niej przeczytać w albumie „Graffiti w PRL”, wydanym przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu.

Napisy polityczne nie były jedyną formą naściennej walki z systemem komunistycznym. W drugiej połowie lat osiemdziesiątych XX w. pojawiły się również kolorowe obrazki odbijane od szablonów. Ich twórcy drwili z systemu, prominentnych działaczy partyjnych i państwowych, MO i SB, protestowali przeciwko przymusowej służbie wojskowej i budowie elektrowni jądrowych, zwracali uwagę na stan środowiska naturalnego i tragiczny los zwierząt, prowadzili na murach kampanie społeczne. Ich szablony zabarwione były przewrotnym humorem, charakterystycznym dla Pomarańczowej Alternatywy, której happeningi odbywały się w tym czasie w całym kraju.

Album „Graffiti w PRL” składa się z trzech części: pierwsza przybliża historię polskiego graffiti, druga zawiera relacje twórców, w trzeciej zamieszczono dokumenty sprawy operacyjnej „Pędzel”, prowadzonej w Świdnicy w 1973 r.

Ewa Chabros